

# Havainnointia kevytyrittäjyydestä työsuojeluhallinnon ulkomaalaisvalvonnassa

Viranomaisten info: Reilua työelämää  
29.9.2022

Riku Rajamäki



Aluehallintovirasto  
Työsuojaelu



@tervettatyota



# Arvioinnin lähtökohta: työsuhteen tunnusmerkit

- Kaiken arvioinnin lähtökohtana on se, tuleeko työsuhtelaki sovellettavaksi.
- Työsuhtelain 1 § 1 momentti:  
*"Tätä lakia sovelletaan sopimukseen (työsuhtelu), jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työyhteisönä sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan."*
- Näin ollen työsuhdetta arvioidaan seuraavien kriteerien kautta:
  - Sopimus
  - Työn tekeminen työnantajan lukuun
  - Vastike
  - Henkilökohtaisuus
  - Johto ja valvonta
  - Tarvittaessa vielä erikseen kokonaisarviointi

# Kevytyrittäjyyden valvonta työsuojelussa

- Tämänhetkinen työlainsäädäntö binääristä: joko työsuhde tai yrittäjä, ei välimuotoja
  - Muilla viranomaisilla saattaa valvomansa lainsäädännön näkökulmasta olla toisenlaisia lähestymistapoja.
- Kevytyrittäjyystapauksia on toistaiseksi tullut Etelä-Suomessa eniten esille ulkomaalaisvalvonnassa > tämän esityksen näkökulma perustuu niihin
- Tarkastuksella otetaan kantaa siihen, onko kyseessä työsuhde vai yrittäjyys.
  - Viime kädessä asia ratkaistaan tuomioistuimessa.
- Tarkastajat antavat velvoitteita työnantajille silloin, kun katsovat työsuhteen tunnusmerkkien täyttyvän.
  - Velvoitteilla on merkitystä niin työn teettäjälle kuin työtä suorittavalle.

# Kevytyrittäjyyden vaikutuksia työtä tekeville

- Valvonnassa on kohdattu joitain tapauksia, joissa työn teettäjän mukaan on kyse kevytyrittäjyydestä, mutta työtä suorittaneet ulkomaalaiset ovat olleet olevansa (edelleen) työsuhteessa.
- Useissa ulkomaalaisvalvonnan tapauksissa kevytyrittäjyys näyttää olevan keino, jolla yritetään välttää pakollisia työnantajamaksuja ja muita työnantajavelvollisuuksia.
- Ulkomaalaisilla kevytyrittäjyyteen liittyy riskejä, koska
  - 1) ymmärtämättömyyttä siitä, mitä on sovittu työtä teettävän ja työtä suorittavan välillä
  - 2) haavoittuvaisempi asema työmarkkinoilla
- Kevytyrittäjyyden mahdollisia seurauksia työtä tekevälle:
  - Mahdolliset vaikutukset sosiaaliturvaan, tapaturmavakuuttamiseen ja ulkomaalaisten lupa-asioihin
  - Työaikasäännöksiä ei sovelleta yrittäjätööhön
  - TyösyRJintä rikosnimikkeenä ei sovellu yrittäjätööhön

# Kokemuksia kevytyrittäjyyden valvonnasta

- Usein on haastavaa saada selvyttä työskentelyn todellisesta luonteesta.
- Paremmat mahdollisuudet saada selvyys asiaan, jos tietoa saadaan myös työnsuorittajalta tai muuta kautta.
  - Esimerkiksi taustalla vihje, työtä suorittavilta tarkastuksella saatu haastattelutieto tai muilta viranomaisilta saatu tieto
- Jos tarkastus tehdään pelkästään työtä teettävän tahon antamien selvitysten perusteella, on tämän helpompi vastata tarkastajan kysymyksiin tavalla, joka tukee näkemystä siitä, että kyseessä on yrittäjänä tehty työ.
- Usein haastavinta on selvittää, täyttyvätkö kaikki työsuhteen tunnusmerkit – etenkin sen osalta, tapahtuuko työ johdon ja valvonnan alaisuudessa.

# Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta 1/3

- Yritys X Oy toimii rakennusalalla. Sen palveluksessa on etenkin kevytyrittäjiä, mutta kiistattomasti myös muutama työsuhteinen.
- Työtä suorittaneet ulkomaalaiset ovat tehneet työsuoritteita Suomessa rakennustyömailla.
  - Ainakin yksi havainto siitä, kuinka työtä suorittavien oli ilmoitettu rakennustyömaan pääurakoitsijalle työskentelevän X Oy:n palveluksessa
  - Työturvallisuuslain 52 b §:n mukaisessa työntekijäluettelossa kevytyrittäjät oli esitetty X Oy:n työsuhteisina työntekijöinä, mutta laskutuksen hoiti laskutuspalveluyritys
  - Työturvallisuuslain 52 a §:n mukaisissa henkilötunnisteissa oli esitetty, että X Oy:lle työtä suorittaneet ovat laskutuspalveluyrityksen työntekijöitä
- Yritykseen tehtiin ulkomaalaisvalvonnan työsuhdetarkastus, jonka jälkeen X Oy totesi tarkastajalle, että osa työtä suorittavista oli todellisuudessa kevytyrittäjiä.

# Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta 2/3

- Työtä teettävä X Oy toi esiin:
  - Totesivat, että heillä on perusteltu oletama siitä, että kyseessä kevytyrittäjyys, koska käytettiin erillistä laskutuspalvelua
  - Suullisia töiden tilaussopimuksia yksittäisistä työnsuorituksista kevytyrittäjien kanssa
  - Sijaisia sai käyttää tilauksen toteuttamisessa, mutta vaati X Oy:n luvan
  - Kevytyrittäjillä oli oikeus päättää, kenelle tekevät töitä eli saivat tehdä muillekin tilaajille
  - X Oy:lle työtä suorittavat toimivat urakoitsijan työnjohdon alla, mutta työnjohtovalta oli X Oy:llä
  - X Oy:lle työtä suorittavat eivät saaneet vaihtaa "työnantajaa" ilman irtisanoutumista

# Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta 3/3

- Tapauksen osalta oltiin yhteydessä myös työtä suorittaneisiin. He toivat esiin:
  - Osa luullut työskentelevänsä työsuhteessa suullisen sopimuksen perusteella
  - X Oy etsinyt työkohteita ja ilmoittanut ne työtä suorittaville
  - X Oy valvonut työtä suorittavien työskentelyä
  - X Oy määritellyt työn suorittamisajat ja sen, että töitä tehdään 40 tuntia viikossa
  - X Oy:lle työtä suorittavat käyttivät X Oy:hyn kytköksissä olevaa laskutuspalvelua, ilmoitettu työn suorittamista koskevan suullisen sopimuksen yhteydessä tämän käytöstä
  - X Oy määritellyt yksipuolisesti työstä maksettavan korvauksen
  - X Oy:lle työtä suorittaneet täyttäneet tunti- ja vuorokortteja, jotka allekirjoitti kerran viikossa pääurakoitsijan edustaja > sitten toimitettu X Oy:n toimistoon
- Tarkastaja päätyi siihen, että kevytyrittäjien osalta kyse on työsuhteisesta työstä, ja antoi sillä perusteella tarkastuskertomuksessa työnantajalle velvoitteita.





Aluehallintovirasto  
Työsuojelu